

Oude Groningerweg te Gieten (gemeente Aa en Hunze)

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek

J.A.G. van Rooij

Colofon

ADC Rapport 2914

Oude Groningerweg te Gieten (gemeente Aa en Hunze)

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek

Auteur: J.A.G. van Rooij

In opdracht van: Dhr. O.J. Meijer

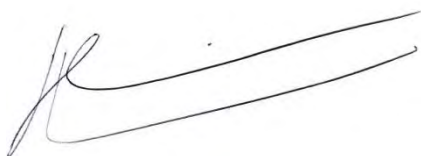
© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 27 oktober 2011

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: concept, 27-10-2011

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:

J. Huizer

ISBN 978-94-6064-906-6

ADC ArcheoProjecten

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Tel 033-299 81 81

Fax 033-299 81 80

Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	7
2.1 Doelstelling en vraagstelling	7
2.2 Methodiek	9
2.3 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)	9
2.4 Conclusies	9
3 Aanbeveling	10
Literatuur	11
Lijst van afbeeldingen en tabellen	11
Bijlage 1 Boorgegevens	

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Drenthe
Gemeente:	Aa en Hunze
Plaats:	Gieten
Toponiem:	Oude Groningerweg
Kadastrale gegevens:	Gieten, sectie E, nrs. 4311, 5880, 6246 & 6248
Kaartblad:	12G
Oppervlakte plangebied	ca. 6500 m ²
Coördinaten:	247.309 / 559.191; 247.356 / 559.122; 247.320 / 559.058; 247.266 / 559.172
Bevoegde overheid:	gemeente Aa en Hunze
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Mevr. M. Montforts (adviseur gemeentelijke archeologie), Drents Plateau
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	48883
ADC-projectcode:	4131065
Periode van uitvoering:	Oktober en november 2011
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-p2v4-s6

Samenvatting

In opdracht van dhr. O.J. Meijer heeft ADC ArcheoProjecten een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied Oude Groningerweg in Gieten (gemeente Aa en Hunze; afb. 1 en 2). In het plangebied wil de opdrachtgever een woning realiseren. Voor deze activiteit moet de initiatiefnemer een omgevingsvergunning aanvragen.

Op basis van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek en verkennend booronderzoek werd in het plangebied een dun esdek verwacht op dekzand, met hieronder keileem. Dit beeld is tijdens het verkennend booronderzoek slechts ten dele bevestigd. In enkele boringen werden archeologische resten in de top van het dekzand verwacht. Gezien de vondsten in de omgeving werden vooral resten uit de periode Neolithicum – Romeinse tijd verwacht. De top van het sporenniveau bevindt zich in deze boringen op 50 à 70 cm –mv. In de top van de keileem kunnen vuursteenvindplaatsen voorkomen uit het Midden- en Laat-Paleolithicum. Deze worden verwacht op een diepte van ca. 160 cm –mv.

Geadviseerd werd om de nieuwbouw te laten plaatsvinden buiten de op blz. 8 weergegeven zone. Indien dit niet mogelijk was, adviseerde ADC ArcheoProjecten, in overleg met het Drents Plateau, om ter plaatse van de nieuwbouw een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van een karterend booronderzoek. De boringen, ca. 20 per hectare, dienden dan gezet te worden met een 15 cm Edelmanboor tot in de top van de keileem, waarbij de top van het dekzand en het keileem gezeefd zou worden over een 3 mm zeef.

Op die delen waar volgens het vooronderzoek een intact bodemprofiel aanwezig is, zijn in totaal vijftien boringen in de karterende fase verricht. De potentiële archeologische lagen zijn gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm.

Tijdens dit onderzoek zijn geen indicatoren aangetroffen die wijzen op archeologische resten in de bodem.

Gezien het feit dat tijdens het karterend booronderzoek geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen, wordt de kans op archeologische resten klein geacht. ADC ArcheoProjecten adviseert derhalve om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

In dit geval is dat provinciaal archeoloog dhr. W.A.B. van der Sanden (Drents Plateau), Stationsstraat 11, 9401 KV, Assen (0592-305932, 06-22662601, w.sanden@drentsplateau.nl).

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Tijd in jaren	
Nieuwe tijd	1500 - heden	
Middeleeuwen:	450 – 1500 na Chr.	
Late Middeleeuwen		1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen		450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	12 voor Chr. – 450 na Chr.	
Laat-Romeinse tijd		270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd		70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd		12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	800 – 12 voor Chr.	
Late IJzertijd		250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd		500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd		800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	2000 - 800 voor Chr.	
Late Bronstijd		1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd		1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd		2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	5300 – 2000 voor Chr.	
Laat-Neolithicum		2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum		4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum		5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	8800 – 4900 voor Chr.	
Laat-Mesolithicum		6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum		7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum		8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	tot 8800 voor Chr.	
Laat-Paleolithicum		35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum		300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum		tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding

In opdracht van dhr. O.J. Meijer heeft ADC ArcheoProjecten een inventariserend veldonderzoek in de vorm van een karterend booronderzoek uitgevoerd voor het plangebied Oude Groningerweg in Gieten (gemeente Aa en Hunze; afb. 1 en 2). In het plangebied wil de opdrachtgever een woning realiseren. Voor deze activiteit moet de initiatiefnemer een omgevingsvergunning aanvragen.

De gemeente Aa en Hunze heeft geen vastgesteld archeologisch beleid. Het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied dient in heel Nederland te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).¹ De gemeente kan hierop aanvullende uitvoeringskaders vaststellen. De gemeente heeft – voor zover bekend – geen aanvullende uitvoeringskaders vastgesteld voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek, noch zijn deze voor dit project afzonderlijk opgesteld. Dit bureauonderzoek is dus gebaseerd op de algemene criteria die in de KNA staan geformuleerd.

Het booronderzoek is uitgevoerd op 25 oktober 2011. Meegewerkt hebben: J.A.G. van Rooij (prospector), J.M. Blom (prospector) en J. Huizer (senior prospector).

2 Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

2.1 Doelstelling en vraagstelling

De bij het Inventariserend Veldonderzoek toegepaste methoden zijn conform de KNA, versie 3.2 Landbodems, in het bijzonder specificatie VS03 (booronderzoek). Uitgangspunt van het inventariserend veldonderzoek is de gespecificeerde verwachting zoals die is opgesteld in het bureauonderzoek. De strategie voor het veldonderzoek is hierop gebaseerd, alsmede op het voor dit onderzoek opgestelde Plan van Aanpak.

Het doel van het inventariserende veldonderzoek is het aanvullen en toetsen van de op basis van het bureauonderzoek en verkennend booronderzoek opgestelde gespecificeerde verwachting:

‘ In het hele plangebied worden archeologische resten verwacht vanaf het Laat-Paleolithicum tot in de Late Middeleeuwen. Gezien de vondsten in de omgeving, worden vooral resten uit de periode Neolithicum – Romeinse tijd verwacht. Het vondstniveau wordt verwacht onderin een 40 à 50 cm dik plaggende en in de top van de oorspronkelijke C-horizont; hier wordt ook wel van ‘cultuurlaag’ gesproken: een doorwerkte oude bodem tussen het plaggende en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen of houtskool.² Archeologische sporen zullen zich naar verwachting bevinden tot ongeveer 25 cm in de top van de C-horizont. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zullen door de relatief droge en zure bodemomstandigheden slecht zijn geconserveerd. De beperkte beschikbare gegevens laten niet toe, het complextype en de omvang van de verwachte resten nader te specificeren. ’

Binnen 120 cm –mv, in de top van de keileem, kunnen resten van jagers-verzamelaars uit het Midden- en het begin van het Laat-Paleolithicum voorkomen. Deze resten zullen in dat geval vooral uit vuursteenconcentraties en losse vuursteenvondsten bestaan.

Op basis van het bureauonderzoek werd in het plangebied een dun esdek verwacht op dekzand, met hieronder keileem. Dit beeld is tijdens het verkennend booronderzoek slechts ten dele bevestigd. In enkele boringen werden archeologische resten in de top van het dekzand verwacht. Gezien de vondsten in de omgeving werden vooral resten uit de periode Neolithicum – Romeinse tijd verwacht. De top van het sporenniveau bevond zich in deze boringen op 50 à 70 cm –mv. In de top van de keileem konden vuursteenvindplaatsen voorkomen uit het Midden- en Laat-Paleolithicum. Deze werden verwacht op een diepte van ca. 160 cm –mv.

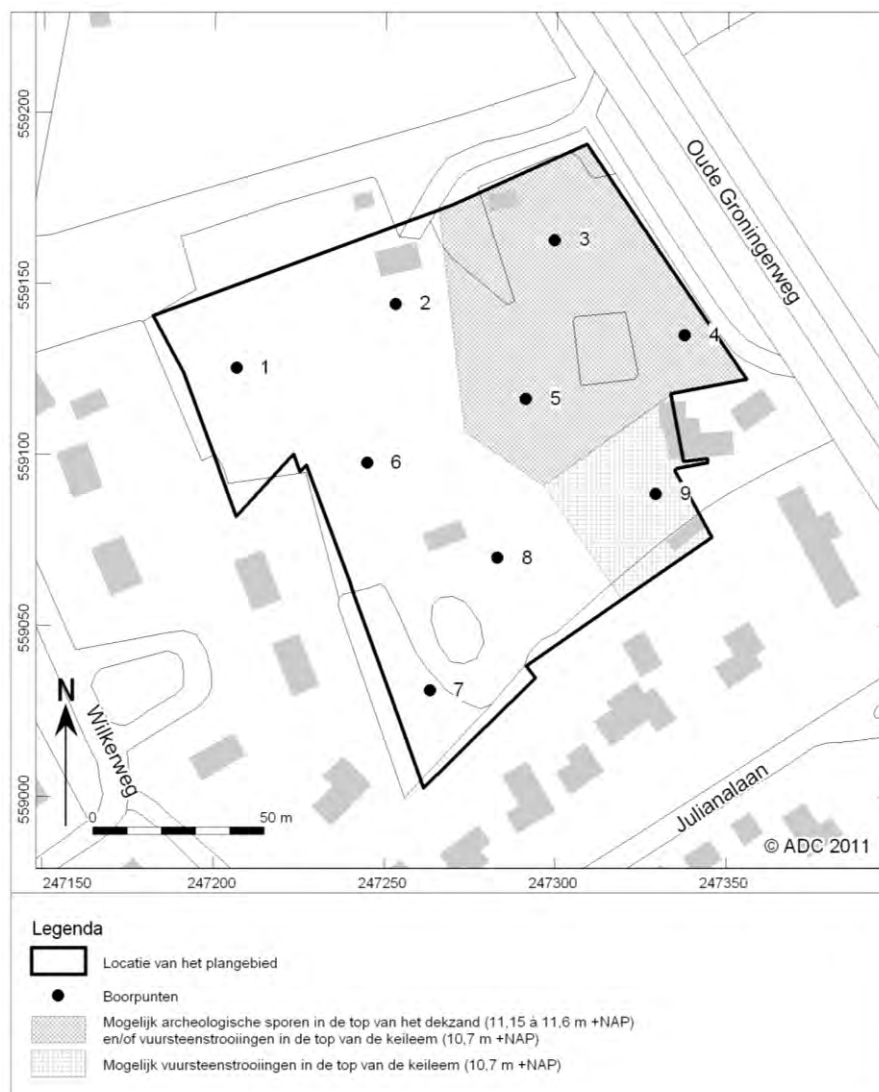
¹ SIKB 2010.

² Groenewoudt 1994.

Geadviseerd werd om de nieuwbouw te laten plaatsvinden buiten de onderstaande weergegeven zone. Indien dit niet mogelijk is, adviseerde ADC ArcheoProjecten, in overleg met het Drents Plateau, om ter plaatse van de nieuwbouw een inventariserend veldonderzoek uit te voeren door middel van een karterend booronderzoek.³ De boringen, ca. 20 per hectare, dienden gezet te worden met een 15 cm Edelmanboor tot in de top van de keileem, waarbij de top van het dekzand en het keileem gezeefd werd over een 3 mm zeef.

De exacte invulling van de werkzaamheden is vastgelegd in een Plan van Aanpak (PvA).⁴

Het doel van dit onderzoek is het toetsen van de volgende delen van het specifieke archeologische verwachtingsmodel en het verkennend booronderzoek:

- In het gebied kunnen archeologische resten voorkomen in de top van het dekzand, aan de basis van het plaggendek
- in de keileem kunnen archeologische resten voorkomen uit het Paleolithicum

De rapportage is opgesteld conform specificatie VS05.

³ Deskundige namens het bevoegde gezag Mevr. Montforts

⁴ Holl 2011

Het inventariserend veldonderzoek vond plaats door middel van een karterend booronderzoek.

Ten behoeve van het inventariserend veldonderzoek is een plan van aanpak (PvA) opgesteld conform KNA (Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie) specificatie VS01.⁵

Hierin zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

- Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?
- Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?
- Is het plangebied voldoende onderzocht? Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig?

2.2 Methodiek

Het karteren van de vindplaatsen gebeurt door het vaststellen van de aan- of afwezigheid van archeologische indicatoren in het opgeboorde materiaal. Archeologische indicatoren zijn bijvoorbeeld fragmenten aardewerk, houtskool, verbrande klei, (on)verbrand bot en andere insluit-sels die van nature niet in de bodem voorkomen. Daarnaast kunnen bodemverkleuringen, bijvoorbeeld veroorzaakt door fosfaatverbindingen, een indicatie vormen voor bewoning in het verleden.

Er zijn vijftien boringen geplaatst, voor zover mogelijk in een grid bestaande uit parallelle raaien met een afstand van 25 m. Binnen een raai zijn de boringen geplaatst om de 20 m. Gezien de afwijkende vorm van het plangebied was het niet altijd mogelijk om de boringen in een grid te plaatsen. De boringen zijn zodanig geplaatst dat zij verspringen ten opzichte van die in de aangren-zende raai en zijn uitgevoerd met een 15 cm Edelmanboor tot 20 cm onder het potentieel archeologisch niveau. Het bleek fysiek niet altijd mogelijk om tot in de keileem te boren. De boringen zijn gemiddeld tot circa 130 cm en maximaal 190 cm onder het maaiveld geplaatst.

De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd.⁶ De X- en Y-coördinaten zijn bepaald aan de hand van de lokale topografie en ingemeten met behulp van een meetlint. De hoogte van het maaiveld ter plaatse van de boringen is bepaald aan de hand van AHN-beelden.

2.3 Resultaten Inventariserend Veldonderzoek (IVO-O)

De locatie van de boringen is weergegeven in afb. 2. De boorgegevens worden gepresenteerd in Bijlage 1.

Op basis van het verrichte bureau- en verkennend booronderzoek is in het plangebied een dun esdek met daaronder dekzand en keileem aangetoond. Op die delen waar tijdens het verkennende booronderzoek een intact bodemprofiel aanwezig werd aangetroffen, zijn in de karterende fase in totaal vijftien boringen verricht. De potentiële archeologische lagen zijn gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm. Tijdens dit onderzoek zijn geen indicatoren aangetroffen die wijzen op archeologische resten in de bodem.

Gezien het bovenstaande wordt de kans klein geacht dat in het plangebied archeologische resten aanwezig zijn. Door de bouw van de woning zullen dus naar verwachting geen archeologische resten verstoord worden.

2.4 Conclusies

De in de Inleiding gestelde onderzoeksvragen kunnen op basis van de bereikte resultaten als volgt worden beantwoord:

⁵ Het PvA is opgesteld door J.A.G. van Rooij, prospector op 19 oktober en geaccordeerd door J. Huizer, senior prospector.

⁶ Bosch 2005; Nederlands Normalisatie-Instituut 1989.

- *Is / zijn de genoemde hypothese(s), zoals vermeld in de specifieke archeologische verwachting, juist?*
In het plangebied konden archeologische resten aanwezig zijn uit de periode Midden- en Laat-Paleolithicum in de top van de keileem. In de top van het dekzand en de basis van het plaggendek werden archeologische resten verwacht vanaf het Laat-Paleolithicum. Deze hypothese is bevestigd aan de hand van het verkennend en karterend booronderzoek.
- *Moet de specifieke archeologische verwachting worden aangepast? Zo ja, op welke wijze?*
Nee, deze archeologische verwachting was bevestigd aan de hand van het verkennend booronderzoek.
- *Is het plangebied voldoende onderzocht? Zo nee, welke vorm van nader archeologisch onderzoek is nodig?*
Om de verwachting, zoals opgesteld in het bureau- en verkennend booronderzoek voldoende te toetsen, heeft een karterend booronderzoek plaatsgevonden. Hierbij zijn vijftien boringen in een systematisch verspringend 20 m x 25 m grid geplaatst en zijn de potentiële archeologische lagen gezeefd over een zeef met een maaswijste van 3 mm. In het zeefresidu zijn geen archeologische indicatoren aanwezig. Dit houdt in dat de kans op archeologische resten klein wordt geacht.

3 Aanbeveling

Gezien het feit dat tijdens het karterend booronderzoek geen archeologische indicatoren zijn aangetroffen, wordt de kans op archeologische resten klein geacht. ADC ArcheoProjecten adviseert derhalve om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegde overheid, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

In dit geval is dat provinciaal archeoloog dhr. W.A.B. van der Sanden (Drents Plateau), Stationsstraat 11, 9401 KV, Assen (0592-305932, 06-22662601, w.sanden@drentsplateau.nl).

Wij wijzen u erop dat de bevoegde overheid op basis van dit rapport een selectiebesluit neemt. De mogelijkheid bestaat dat dit selectiebesluit afwijkt van het door ons opgestelde advies.

Literatuur

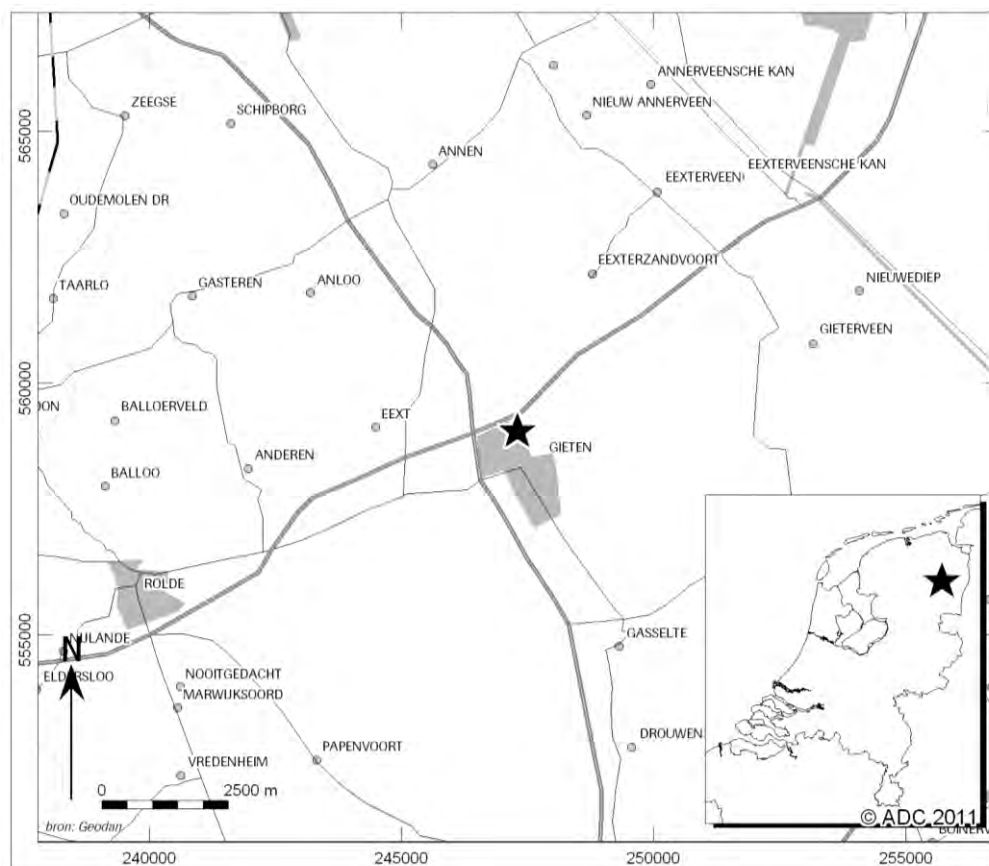
- Berg, M.M. van den & E.A. Hatzmann**, 2006: *Water en archeologisch erfgoed*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 30).
- Bosch, J.H.A.**, 2005: *Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, Versie 5.2*. Utrecht (TNO-rapport NITG 05-043-A).
- Groenewoudt, B.J.**, 1994: *Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 17).
- Holl, J.**, 2011: *Oude Groningerweg, Gieten (gem. Aa en Hunze): een Bureauonderzoek en een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van een verkennend booronderzoek*. (ADC rapport 2841)
- Kars, H. & A. Smit** (red.), 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 1).
- Normalisatie-Instituut, Nederlands**, 1989: *Geotechniek, classificatie van onverharde grondmonsters NEN 5104*. Delft.
- SIKB**, 2010: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA) Landbodems*. Gouda.
- Tol, A.J., J.W.H.P. Verhagen & M. Verbruggen**, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek*. Gouda (SIKB uitgave).

Lijst van afbeeldingen en tabellen

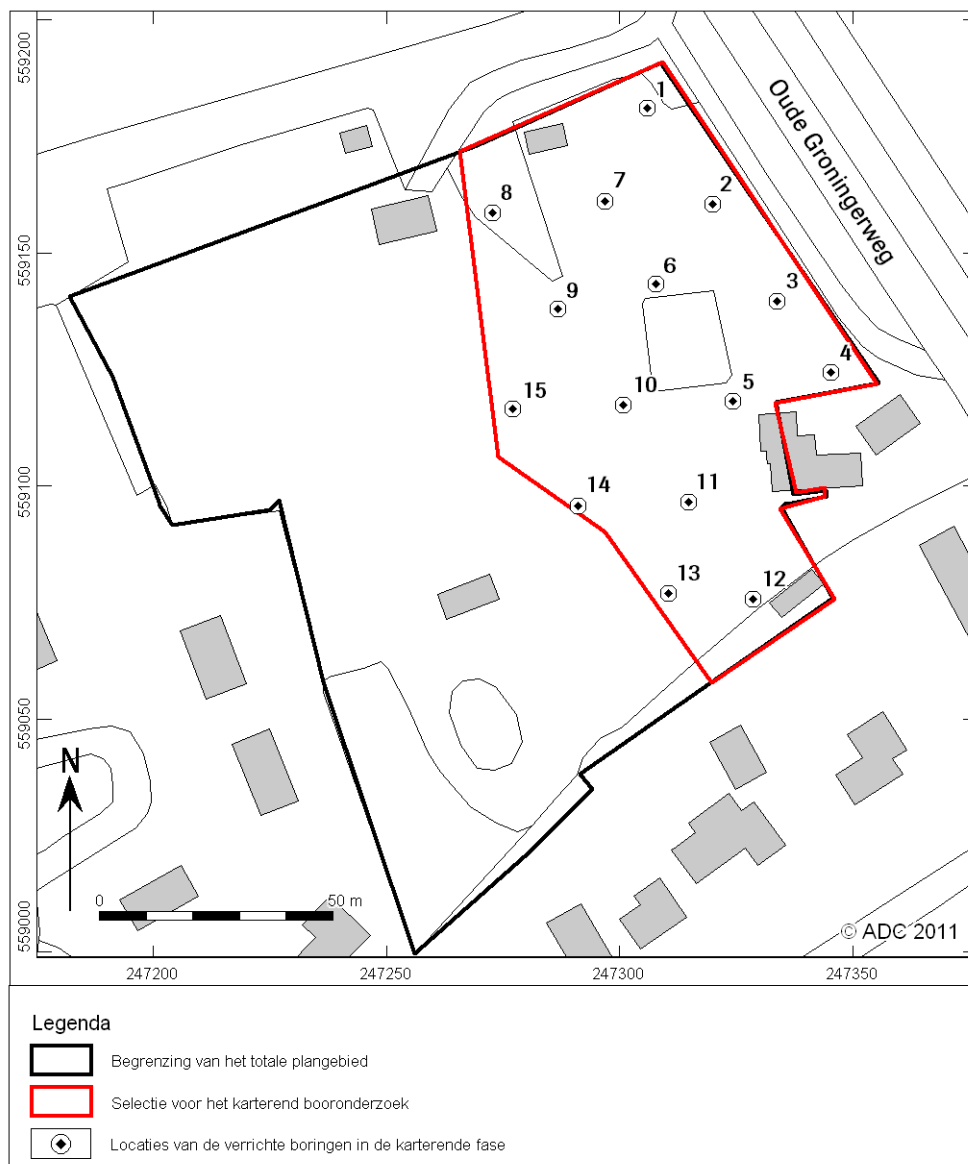
Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Detail- en boorpuntenkaart

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Detail- en boorpuntenkaart